

Muhafazakâr kesimle oluşmuş olan bu ittifak bozuluyor mu? İlerde bozulması kaçınılmaz mı? Bu günlerde tartışılan bu soruların cevabı tarafların bu ittifaktan ne anladıklarına bağlı. Muhafazakâr/dindar kesimle liberal diye adlandırılan kişiler arasında son yıllarda görülen yakınlaşma ve ortak siyasi taktik ve stratejiler bu ittifaka katılanlarca farklı algılanıyor. Bu farklı algılama iki kesim arasında değildir, her kesimin içinde görülüyor. Bundan dolayı bu ittifak kısmen devam edecek, kısmen ise bozulabilir. Bu yazdıklarımaya açıklık getirmeye çalışacağım.

İttifakı kurduran antidemokratik ortamdır. Otoriter, baskıcı, empatisiz, doğru bellediğini herkese uygulamaya çalışan, bu yönde hukuku ve insan haklarını ikincil sayan anlayışa antidemokratik anlayış diyorum. Demokrasiyi farklı algılayanlar da var: sözde çağdaş olmak için Batılıya benzemek, vatandaşı zorla "laik" kılmak, bir kesim aydınların ve en başta ordumuzun her yaptığını hukuk kabul etmek, "irticaya" karşı çıkmak, vb. Bu ikinci anlayış giderek çekilmez olmuş ve zamanla güçlenen söz konusu muhafazakâr/liberal ittifak oluşmuştur. Demokrasi temelinde oluşan bu ittifak öngörülebilecek uzun sürede devam etmesini beklemek çok doğaldır. Farklı olana hoşgörülü olmak, bizim inandıklarımıza inanmayana karşı empati duygusu geliştirmek ve insan haklarına saygı geniş kabul gören değerlerdir; toplumsal mutabakatı ve huzuru sağlayan anlayıştır. Bu tür değerler toplumsal barışı sağlar.

Ama muhafazakâr/liberal ittifakı bu kadar basit ve tekdüze değildir. Bütün toplumsal olaylarla olduğu gibi ayrıntılar sonsuzdur. İnsanların hepsinin birbirinin kopyası olmadığı için bu ittifakın içinde yer alanlar sonsuz farklılıklar içerir. Eski solcu bugünün liberallerini düşünelim bir an. Eğer Marksizmin "bilim" ve dolayısıyla tek doğru olduğuna hala inananlar varsa, bir an gelecek pozitivist anlayışları rahatsızlık kaynağı olmaya başlayacaktır. "Doğru" olanın sahibi olduklarına böylesine inanmış kimseler, farkında olmadan baskıcı olurlar. Demokrat olmak isteseler de, böyle olduklarına derinden inansalar da refleksleri onları otoriter kılar: "bir tek ben doğru yoldayım" kendini beğenmişliği onları yanlış yola sürer. Bunun örneklerini tarih içinde hep gördük: Ortaçağda "mutlak doğrunun" hâkimi Kilisenin uygulamaları, Fransız ve Rus Devrimleri sırasında halk adına doğruyu temsil eden kesimlerce uygulanan şiddet, ellerinde mutlak doğruyu taşıdıklarını inanan bugünün Taliban güçleri...

Dikkatten kaçmaması gereken, bu güçlerin hep "iyi niyetle" davranmış olduklarıdır. Vicdanları rahattı. Fransız'ından Rus'una ve Afganlı'sına bütün devrimciler inançları adına kendilerini feda eden altruist (fedakâr) kimselerdi. Mesele ne niyet, ne iyi veya kötü olmaktır; otoriter veya demokrat olmaktır. Otoriter olmak veya olmamak ise bir karar olayı değildir. Çok karmaşık bir kültür ve psikolojik durumdur. Bazı kimseler farklılığa açıktır, karşısında kendi düşündüğünün aksini söyleyen kimseye karşı çıkmak eğilimini sergilemezler, giyiminden içtiğine ve cinsel yaşamından sanatına kendi tercihlerine benzemeyen birinin varlığı onları rahatsız etmez. Farklılığa "tahammül" ederler demiyorum çünkü "tahammül" gizli bir reddi, karşı çıkmayı, öfkeyi,

tiksinmeyi, inkârı içerir. Kendi doğrusunu “en hakiki mürşit” sayanlar ise otoriter olurlar o doğrunun adına. Vicdanları da hiç sızlamadan – maalesef.

Bugünün muhafazakârları ve liberalleri arasında (tırnak içine) “demokratların” da olması çok doğaldır. Bu kimselere “pozitivist” demek yakışık değildir, çünkü bu akım belli aşamalardan geçmiş Batı’da görülmüştür. Bizim yörede görülen benzer eğilime Doğu Pozitivizmi demeği tercih ediyorum. Bu pozitivizmin ifadesi bilim/ilim/inanç alanlarında görülür. İlginçtir, bu kimseler arada “pozitivizmi” de eleştirirler ama aynı zamanda kendi doğrularının adına otoriter uygulamalara başvurmayı da normal sayarlar. Bu tür ince ayrımlar yüzünden muhafazakâr/liberaller ittifakından bir tekmiş gibi söz etmek doğru değildir. Demokratlar olan muhafazakâr/liberaller arasında ittifak sürebilir ama Doğu Pozitivizmini aşamamış olanlar arasında anlaşmazlıkların doğması doğal sayılmalıdır. İttifakı demokrasi temelinde değil, inanç temelinde görmenin bedelidir bu. Aslında pozitivist olan muhafazakârlar ve liberaller, gerçekten demokrat olan muhafazakâr ve liberallerden farklı bir grup sayılmalıdır. Kimin ne olduğu zaman zaman belli olmakta ama ilerde bu ayrımlar daha belirgin olacaktır herhalde.

Nihayet hoşgörü, empati, farklılığa saygı, demokrat davranış gibi kavramların sık sık hatırlatılmasının ve biz böyleyiz demenin (en azından bende) doğurduğu huzursuzluğa da değinmek istiyorum. En başta, bu güzel sözlerin söylenmesi yetmiyor. Davranışlarımız bunların varlığını ortaya koyuyorsa söylenmelerine zaten gerek yoktur. Yok, davranışlar yeter kanıt değilse laflar da yeterli olmaz. İki de birde aynı güvencelere gerek duyuluyorsa bu alanda ciddi bir eksiklik vardır demektir. Biz böyleyiz (ve ecdadımız da böyleydi) söyleminin ikinci zararlı yanı, insanlara huzuru ve hak etmedikleri bir özgüveni sağlıyor olmasıdır. Kendi seslerine inananlar artık kendilerine çeki düzen verme gereğini duymazlar. Ayrıca farklılığa saygıyı sürekli dile getirenin farklılıkla bir sorunu vardır demektir. Bu saplantı ya kendini uyumsuz hissettiğinden veya karşısında çarpıcı boyutta farklı saydığı birilerini gördüğündendir. Her iki durumda da farklılıkla sorun yaşanıyor demektir. Farklı olandan ne kadar az konuşma gereğini duyuyorsak, farklı olan gözümüze o denli az batıyor ve farklılık o derecede sorun değildir demektir. Farklılık konu olmadığı oranda da farklılığa açık olmuşuz demektir. Dilerim bu konuyu gelecekte daha az konuşma gereğini duyarız.

Gerçek demokratların muhafazakâr/liberal ittifakına inanması gerekir. İnanmadıklarında bu güvensizliğin kendisi bu ittifakı sarsacaktır. Buna “kendi kendini kanıtlayan kehanet” derler: güvensizlik karşıtlığı, karşıtlık da çözülmeyi yaratır.

*